

שיבת הפתל - ירושלים

שיחת הגאון הרב אביגדר הלוי נבנצל שליט"א

לפרשת במדבר תשע"ב

ישראל משתוקקים לקדושה ושמחים בקבלת התורה

למה נתאוו ישראל לדגלים?

הקב"ה מְצוּה בפרשתנו: "אִישׁ עַל דָּגְלוֹ בְּאֶתֶת לְבַיִת אֲבֹתָם וַתִּהְיוּ כְּעַמֵּי אֲרָץ מִצְרַיִם" (במדבר ב, ב). כלומר, חנִּית בני ישראל במדבר צריכה להיות "אִישׁ עַל דָּגְלוֹ", ובסדר מסויים, כפי שמופיע בפרשה.

במדרש מובא, שהיזמה לחניה מסודרת זו, היתה של ישראל עצמם. "בשעה שנגלה הקב"ה על הר סיני, יָרְדוּ עִמּוֹ כ"ב רבבות של מלאכים... והיו כולם עשויים דגלים דגלים [מסודרים מחנות מחנות]... כיון שראו אותן ישראל שהם עשויים דגלים דגלים, התחילו מְתַאָּוִים לדגלים, אמרו: הלואי כך אנו נעשים דגלים כמותן!¹ ... אמר להם הקב"ה... חייכם שאני ממלא משאלותיכם... מיד אמר למשה: לָךְ עֲשֵׂה אותם דגלים כמו שנתאוו" (במדבר ב, ג) - שלשה שבטים במזרח, שלשה בדרום, שלשה במערב ושלשה בצפון (במדבר ב, ב-ה). אחר כך קובע הקב"ה מקום חניה גם לבני לוי: משה אהרן ובניו במזרח, בני קהת בדרום, בני גרשון במערב, ובני מררי בצפון (שם ג, יד-לח).

וצריך להבין: מי מפריע לישראל לחנות כפי שירצו? אם הם רוצים להסתדר לפי מחנות, שיסתדרו! למה צריך לבקש מה' שיתן צווי מיוחד בענין זה? ומדוע צריך עוד, שה' הוא זה שיקבע באיזה סדר בדיוק תהיה החניה?

אלא שצריך להבין מהו ענין המחנות. הרי המלאכים הם בריה רוחנית, הם אינם תופסים מקום. ואם כן מה פירוש הדבר שהמלאכים מסודרים לפי מחנות? על כרחך הכוונה היא לענין רוחני, ולא גשמי. סדור המלאכים לפי מחנות, משמעו שלכל קבוצת מלאכים ישנו תפקיד מוגדר ומסויים משלה. יש מלאכי רחמים, יש מלאכי דין, ויש גם מלאכים אחרים. "כולם עשויים דגלים דגלים", הכוונה היא שלכל קבוצת מלאכים היה גלוי וידוע מהו התפקיד הרוחני שלה.

לדבר זה נתאוו גם ישראל! ישראל בקשו לדעת, מהו השורש הרוחני של כל שבט ושבט. אמנם כל העדה כולם קדושים, וכולם באו בברית יחד בהר סיני, להיות ממלכת כהנים וגוי קדוש, אבל בכל זאת, לכל שבט ושבט ישנם שורשים רוחניים משלו, שישאל לא יכלו לעמוד עליהם מעצמם. לכן בקשו מהקב"ה, שיאמר להם מהו השורש הרוחני של כל שבט ושבט, שיחלק להם תפקידים רוחניים מוגדרים, הבאים לידי ביטוי בסדר החניה סביב המשכן. והקב"ה אכן מסדר אותם סביב אהל מועד לפי רוחות, כל שבט ושבט על פי עניינו הרוחני הפנימי.²

לכל אדם חלק מיוחד בתורה

והנה, הענין שהזכרנו, נכון לא רק ברמה השבטית, אלא גם ברמה האישית. כלומר, לא רק לכל שבט יש תפקיד רוחני מוגדר, אלא לכל אדם מִיִּשְׂרָאֵל, יש תפקיד רוחני מיוחד עבורו, בתוך המסגרת השבטית. ידועים דברי הזוהר, שיש שישים ריבוא

אותיות בתורה (זו"ח סוף שה"ש דף ער, ב), וגם ידוע מה שכתבו בספרים, ש"ישראל" הוא ראשי תיבות - **יש שישים ריבוא אותיות לתורה** (מובא בפני קדושין ל, א ד"ה והואיל). והביאור בזה הוא, שנשמת כל איש מישראל אחוזה באות אחת שבתורה הקדושה, המותאמת לשורש נשמתו (פני"ש). כל אות היא שורש לענין רוחני אחר, ואין ראי אות זו כראי אות זו. אמנם כיום יש יותר משישים רבוא יהודים, ב"ה, אך כבר הסבירו, שגם היום שורשי נשמות ישראל הם לא יותר משישים רבוא, ומה שיש יותר יהודים מזה, הוא מפני שיש נשמות שהתפצלו לכמה חלקים, ששורשם אחד, והם שייכים לאותה אות בתורה.

ובנוגע לקושי הידוע, שאין כלל שישים רבוא אותיות לתורה, רק מעט יותר משלושים רבוא אותיות - כבר נאמרו כזה תירוץ רבים. ולענ"ד נראה, שאולי הכוונה היא, שלכל אות בתורה יש כתיב ויש קרי. יש לה את הכתיבה והקריאה. וא"כ ביחד יש שישים רבוא אותיות לתורה. שלושים רבוא של כתיבות, ושלושים רבוא של קריאות³.

והנה בשבטים אנו יודעים קצת מה היה אופיו המיוחד של כל שבט ומה היה תפקידו. שבט יהודה זכה במלכות, שבט לוי זכה בעבודת המקדש, על דן הגמרא מביאה מעשה באדם אחד שהיה בזמנם, שעל כל דבר היה אומר: "הונו דיני!" כלומר, לא היה מתפשר לעולם, אלא דורש להעמיד כל דבר וענין לדין, וקבעו חז"ל על פי זה, שמוצאו משבט דן, שנאמר בו: "דָּן יִדִּין עֲמוֹ" (בראשית מט, טז; פסחים ד, א). על אדם אחר שהיה בזמן חז"ל מסופר, שבכל הזדמנות היה משבח את המגורים על שפת הים. בדקו⁴ ומצאו שמוצאו היה משבט זבולון, שנאמר בו: "זְבֻלֹן לְחֹף יָמִים יִשְׁפֹּן" (בראשית מט, יג; פסחים שם). כמוכן, יכולים להיות גם יוצאים מן הכלל. יתכן שאדם יעבוד באניה והוא לא יהיה משבט זבולון, או אדם שירבה ללכת למשפט והוא לא משבט דן. אבל באופן כללי נשמת כל אדם מישראל מושרשת בשבטו, ויונקת משם את אופיה הכללי.

ובנוגע לאדם הפרטי - בזמן שהיו נביאים, הנביא היה מגלה לכל אחד בנבואה, מהו החלק המיוחד לו בתורה (ביאור הגר"א על משלי טז, ד). אבל היום שאין לנו נביא, צריך כל אחד לטרוח למצוא בעצמו את חלקו בתורה (עי' שם), ולזה צריך סיעתא דשמיא מרובה. לכן מבקשים אנו מֵה' - "ותן חלקנו בתורתך"! שיאיר את עינינו וישר את לבבנו, למצוא ולדעת היכן הוא החלק בתורה המתאים לשורש נשמתנו, כדי שנתמקד במיוחד בחלק זה, לתיקון נשמתנו והשלמת יעודה.

לקראת מתן תורה, בעוד פחות משבוע ימים, כדאי שנזכור: לכל אדם מישראל חלק מיוחד בתורה, ובתוך מתן תורה הכללי לכלל ישראל, יש גם מתן תורה פרטי לכל אדם, בנוגע לחלקו הפרטי בתורה. כל אחד צריך אפוא להכין עצמו היטב לקראת מתן תורה. בנוגע לחלק הפרטי של כל אדם בתורה, ודאי שאין מקום לסמוך על

בני קהת נמשכים אל הקדושה גם במצב של סכנת נפשות

והנה, חוץ מהציווי של "איש על דגלו כאתת לבית אבתם יחנו בני ישראל", שבארנו את ענינו, יש עוד ציווי בפרשתנו שטעון ביאור. הקב"ה אומר למשה ואהרן: "אל תקריתו את שבת משפחת הקהתי מתוך הלוים" (במדבר ד, יח). מה פירושו של הציווי הזה? וכי עלה על דעתם של משה ואהרן, אוהבי ישראל הגדולים, להכרית מן העולם שום יהודי, ח"ו?! ועוד קשה: הרי משפחת הקהתי היא משפחתם של משה ואהרן עצמם, שמבני קהת היו (שמות ו, יח-כ), ואיך יעלה על דעתם להכרית את משפחתם?

מסבירים חז"ל: היות ובני קהת הם אלה שנושאים את כלי הקודש (הארון, והשולחן, והמנורה, ושני המזבחות ושאר כלי הקודש), והיו יודעין שכל מי שטוען בארון שָׁכרו מרובה, היו מניחין השולחן והמנורה והמזבחות, וכולם רצין לארון ליטול שכו, ומתוך כך היה זה מריב ואומר 'אני טוען כאן', וזה מריב ואומר 'אני טוען כאן', ומתוך כך היו נוהגין בקלות ראש, והיתה השכינה פוגעת בהן" והיו מתים (במדבר ה, א. הובא בקצרה ברש"י בראשית כט, לד). [זאת גם אחת הסיבות לכך ששבת לוי היה קטן כל כך, כי בני קהת היו נדחפים אל הקודש ומתים (שם)]. כיצד נפתרה הבעיה? אמר הקב"ה למשה: "אֶהְרֹן וּבָנָיו יָבֹאוּ, וְשָׂמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל עִבְדָּתוֹ וְאֵל מִשְׁאוֹ" (במדבר ד, יט). "עשה להם תקנה כדי שלא יתפלו מן העולם... אהרן ובניו יסדרו אותם על עבודתם ועל משאם, שלא יריבו זה עם זה" (במדבר י, ט).

וצריך להבין: כיצד קרה כדבר הזה לבני קהת? הרי מדובר באנשים מבוגרים! "מִמֶּנּוּ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְעַד בֶּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה" (במדבר ד, ג). אם הם רואים שההתנפלות על הארון גורמת להם למות, למה הם ממשיכים לעשות זאת? וכי צריך את אהרן ובניו להשגיח עליהם, כמו על ילדים קטנים, שלא ינהגו בצורה מסוכנת כל כך?! התשובה היא, שהם אינם מסוגלים להפסיק! כמו שאי אפשר לומר לברזל שלא להמשך אל המגנט, כי מטבעו הוא נמשך אליו, כך גם בני קהת: המשיכה שלהם אל הקודש היא כל כך חזקה, עד שאין בכחם לרסן את עצמם, למרות הסכנה שבדבר! צריך שאהרן ובניו יורו להם: ר' פלוני, אתה נושא היום את הארון! ר' אלמוני, אתה לא נושא היום את הארון, רק מחוץ!... אי אפשר אחרת. רק על פי אהרן ובניו.

ישראל נמשכים אל הקדושה גם במצב של סכנת נפשות

והנה, תכונה זו של משיכה והתקרבות אל הקדושה עד כדי סיכון, אינה אופיינית רק לבני קהת - שהם המשפחה הכי קרובה אל ה', כביכול - אלא לכל עם ישראל, וגם זאת רואים בפרשתנו. התורה מדברת בפרשתנו על תפקידי הלוים, ובין השאר מצוה עליהם התורה: "וְהַלְוִיִּם יִחַנוּ סָבִיב לְמִשְׁפַּן הָעֵדֻת... וְשָׁמְרוּ הַלְוִיִּם אֶת מִשְׁמֶרֶת מִשְׁפַּן הָעֵדֻת" (שם א, נג). בהמשך הפרשה מצוה התורה שוב: "הַקָּרֵב אֶת מִטָּה לְוִי, וְהִעֲמִדְתָּ אֹתוֹ לְפָנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֵן וְשָׁמְרוּ אֹתוֹ" (שם ג, ו). ומהו השירות? - "וְשָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמֶרֶתוֹ" (שם ז). "לפי ששמירת המקדש עליו⁵, שלא יקרבו זר... והלוים הללו מסייעין אותו" (רש"י שם, ו).

וקשה: למה צריך להפקיד שומרים על המשכן? וכי לא די

לצוות את בני ישראל שלא יכנסו למשכן, וזהו? - התשובה היא, שבני ישראל נמשכים אל הקדושה בעצמה רבה, עד שכמעט ואין באפשרותם להתגבר על משיכה זו ולהמנע מכניסה אל המשכן, למרות הסכנה שבדבר. לכן צריך להפקיד שומרים על המשכן, למנוע את כניסת בני ישראל אל הקודש, ולהצילם ממיחה.

ציווי נוסף בענין זה מופיע בפרשת קרח: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל אֶהְרֹן: אֲתָה וּבְנֵיךָ וּבֵית אָבִיךָ אֲתָם תִּשָּׂאוּ אֶת עֹזֶן הַמִּקְדָּשׁ... וְגַם אֶת אֲחִיךָ מִטָּה לְוִי שָׁבֵט אָבִיךָ הַקָּרֵב אֲתָם וְלָלוּ עֲלֵיךָ וְיִשְׁתַּחֲוּ... וְשָׁמְרוּ מִשְׁמֶרֶתךָ וּמִשְׁמֶרֶת כָּל הָאֱהֹל" וגו' (שם יח, א-ג). ציווי זה בא לאחר הנסיון של קרח ועדתו לעבוד במשכן. אחרי מה שקורה לקרח ולעדתו, באים בני ישראל וטוענים למשה: "הֲנָּהּ גִּוְעָנָה, אֲבָדְנָה, כָּלֵנוּ אֲבָדְנָה! פֶּלֶן הַקָּרֵב אֶל מִשְׁפַּן ה' - יָמוּת! הָאֵם תִּמְנָנוּ לְגֹעַ?!" (שם יז, כז-כח) כלומר: "שמא הופקרנו למיתה?!" (רש"י שם) בתגובה לטענה זו חוזר ה' ומצוה את אהרן ואת הלוים להציב מתוכם שומרים קבועים בשערי המשכן, למנוע מזרים להכנס ולעבוד במשכן, "וְלֹא יִהְיֶה עוֹד קֶצֶף עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (שם יח, ה) כמו שהיה כבר (רש"י שם).

גם כאן קשה: למה צריך להפקיד שומרים על המשכן? וכי לא די לצוות את בני ישראל שלא יכנסו למשכן, וזהו? ובכלל, איזו מין טענה היא זו, "הֲנָּהּ גִּוְעָנָה, אֲבָדְנָה, כָּלֵנוּ אֲבָדְנָה... הָאֵם תִּמְנָנוּ לְגֹעַ"? אחרי שראו מה שקרה לקרח ולעדתו, ולאחר שמזהירים אותם בצורה ברורה ומדוייקת, 'עד כאן מותר להכנס, ומכאן אסור להכנס' - איזו סכנה יש כאן? למה הם אומרים, "אין אנו יכולין להיות זהירין בכך"? (רש"י שם יז, כח) כל כך קשה להזהר שלא להכנס למשכן ושלא לעבוד בו?!

התשובה היא כפי שאמרנו כבר. בני ישראל נמשכים אל הקדושה בעצמה רבה כזו, עד שכמעט ואין באפשרותם להתגבר על משיכה זו ולהמנע מכניסה אל הקודש, למרות הסכנה שבדבר. "וזה צעקתם: כי מי שיעלה על רצונו להשיג דבקות ורוח הקודש, הלא אין מעצור לפניו לפרוץ גדרו ולעלות להיכל ה', כי עזה כמוות אהבת ה', וא"כ עלולים המה למות... שְׁהֵיָה אוֹתוֹ הַדּוֹר כּוֹלֵם יוֹדְעִים מִזֶּה הַעוֹנֵג הַנִּפְלֵא [להדבק בשכינה], ואם כן אין איש ממנו בטוח בחייו" (העמק דבר, שם, כח). כל כך הקודש מושך אותם, עד שאין בכחם להתגבר על המשיכה הזו. לכן הם אומרים, "הָאֵם תִּמְנָנוּ לְגֹעַ"!

בני ישראל נמשכים אל הקדושה במתן תורה

משיכה חזקה של ישראל אל הקדושה עד כדי סיכון הנפש רואים גם במתן תורה. שלשה ימים לפני המעמד הנשגב, אומר הקב"ה למשה: "וְהִגַּבְלֹתָ אֶת הָעָם סָבִיב לְאֹמֶר, הַשְּׁמְרוּ לְכֶם עֲלֹת בְּהָר וַיִּגַּע בְּקֶצֶהוּ, כָּל הַיָּעַץ בְּהָר מוֹת יוֹמָת" (שמות יט, יב). אחר כך, ביום מתן תורה עצמו, אחרי שמשה מגביל את העם שלא לעלות אל הר סיני, ואומר לה': "לֹא יוּכַל הָעָם לָעֲלֹת אֶל הַר סִינַי, כִּי אֲתָה הִעֲדִיתָ בְּנֵי לְאֹמֶר הַיָּעַץ אֶת הָהָר וְקִדְשְׁתוֹ" (שם, כג), אומר לו הקב"ה: "לָךְ יָרֵד" (שם, כד) "וְהָעֵד בְּהֵם שֶׁנִּי י. ת. שמזרזין את האדם קודם מעשה, וחוזרין ומזרזין אותו בשעת מעשה" (רש"י שם). כי כמה שהגבלת אותם והזהרת אותם, יש עדין חשש גדול, "פֶּן יִהְרָסוּ אֶל ה' לְרָאוֹת וַיִּפְּלוּ מִקִּדְמוֹתָ" (שם, כא). כשיראו את הקדושה הנוראה וישמעו את קול השופר וכל הדברים הנפלאים, הם לא יוכלו להתאפק. כל כך הם רוצים להתקרב לקדושה, שצריך עוד פעם להזהיר אותם בשעת מעשה, שלא יעלו להר סיני ולא ימותו.

להתחייב מיתה, ח"ו! יותר טוב שאוותר על הבכורה, ותהיה אתה הבכור. מה יש? כל כך קשה להמנע משתיית יין לפני שהולכים לעבוד?! וכל כך קשה להסתפר?! - כן! לעשו זה קשה! הוא לא יכול בלי יין, וגם מפריעת ראש קשה לו מאד להזוהר. אי אפשר לוותר על תספורת בוהמית!... לכן מעדיף עשו לותר על הבכורה ועל עבודת הקרבנות, מאשר לותר על יין ושער ארוך.

לעומת זאת, יעקב, גם הוא יודע שהעבודה מסוכנת, "וכמה אזהרות ועונשין ומיתות תלויין בה". הוא ודאי לא רוצה להיכשל בעוון שיש בו מיתה בידי שמים ח"ו. ואעפ"כ הוא קונה את הבכורה, כי הוא שואף לקדושה. הרי סוף סוף אפשר להנצל מן הסכנות שבעבודה, ע"י שנוזהרים בכל פרטיה ודקדוקיה. ביום שארצה לעבוד, לא אשתה יין. ואם אסור לגדל שערות - נלך לספר. מה נורא כל כך?... העיקר שאוכל להתקרב לקב"ה כמה שיותר.

עשו לא רוצה להתקרב לקב"ה. הוא לא שואף לזה. הוא לא רק "נאלץ" לותר על הבכורה בגלל הפחד להכשל ב"אזהרות ועונשין ומיתות תלויין בה", אלא התורה מעידה ש"ו? ב? ז עשו אָת הַבְּכֹרָה" (בראשית כה, לד). הוא בז לעבודת הקרבנות, ולא אכפת לו ממנה. חז"ל מוסרים לנו, שאחרי מכירת הבכורה קרא עשו לחבריו ואמר להם: 'תראו את הטפש הזה! נתן לי נזיד עדשים בלא כל תמורה ממשית' (ב"ר סג, ט). במקום להבין שיעקב הוא זה שעשה את "עסקת חייו", קנה את הבכורה בעד כלום, בעד לחם ונזיד עדשים, חושב עשו שהוא זה שעשה את העסקה המוצלחת! כי אין לעשו שום הערכה לבכורה ולעבודת הקרבנות המקרבת את האדם לה'. כל הענין לא שווה אצלו יותר מלחם ונזיד עדשים. כך הן אומות העולם. אין להם שום ענין בקדושה. רוצים רק את העולם הזה, ותו לא.

שמחה עצומה בקבלת התורה

והנה, חז"ל אמרו: "נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא" (עירובין יג, ב). וא"כ, לכאורה לא היינו צריכים להיות שמחים במתן תורה, שהרי נכנסנו לסכנה. קבלנו תרי"ג סכנות. אם עוברים על איסור זה חייבים כך, ואם עוברים על איסור זה חייבים כך, פעם מיתה ופעם עונש אחר, תרי"ג סכנות! אבל האמת היא לא כך. אנו הולכים בדרך של יעקב אבינו. אנו שמחים שקבלנו את התורה, ומודים לה' שנתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכנו. נכון שהסיכונים הם גדולים, אבל זה כדאי! כדאי, כי הרווח שמרויחים כאשר כן מקיימים את התורה הוא עצום, והזכייה היא עצומה. נוח לנו שקבלנו את התורה, ואנו שמחים בתורה ורוצים בה. "תֵּאָר פְּלָה מְאֹד נִתְעַלָּה" בקבלת התורה (פיוט לתפלת מוסף של שבועות⁷). התעלינו במתן תורה למדרגת אדם. הרי העומר בפסח קרב מן השעורים, ושתי הלחם בשבועות באות מן החיטים, כדי להורות על הדבר הזה, "דבלתי התורה אנחנו כבהמות נדמה, שמאכלן שעורים... וכשקבלו התורה הוי דמות אדם לְהִנְהוּ, ולכן קרבנם מן החטים, מאכל אדם" (ערוך השולחן אר"ח סי' תפ"ט ס"ג). זהו גם ביאור דברי חז"ל, שאמרו על הפסוק: "וְאֵתְּ אֶתְּ אֶתְּ אֶתְּ" (יחזקאל לד, לא) - "אתם קרויין אדם, ואין העובדי כוכבים קרויין אדם" (יבמות סא, א). כי אנו קבלנו את התורה, והגויים לא קבלו את התורה. ממילא חסר בשם "אדם" שלהם.

האדם האמיתי הוא רק זה שיש לו תורה, שיש לו קרבת אלוקים; יכול לשאוף מעלה מעלה, ולהתקרב לה'. לכן אנו שמחים בתורה שקבלנו. השמחה של עם ישראל בתורה היא עצומה. כל שכן שבני

את אומות העולם לא היה צריך להגביל שלא לעלות אל הר סיני. אי אפשר אפילו לקרב אותם אל הר סיני. הקב"ה חזר על כל אומות העולם, הציע להם לקבל את התורה, ואף אחד לא חפץ בה. הם שואלים את הקב"ה "מה כתוב בה", וכשהקב"ה אומר להם שבתורה כתוב "לא תגנוב", הם מחליטים שזה לא בשבילם. "לא תגנוב"? - חומרה גדולה מדי! אי אפשר לקבל את החומרה הזאת. "לא תרצח"? - זה בכלל אי אפשר. ג'יהאד זו הרי מצוה. אי אפשר לקבל את התורה (ילק"ש דברים רמו תתקנא. ועי' רש"י דברים לג, ב). ממילא, את אומות העולם לא צריך להגביל שלא לעלות אל הר סיני. הם מעצמם כבר לא יבואו. אבל ישראל - מוכרחים להגיע אל הקודש. הם רוצים את הקדושה. רוצים להכנס. מפני שהגויים מטבעם בורחים מהקדושה, וישראל מטבעם נמשכים אל הקדושה. כי הקודש נמשך אל הקודש, ולכן ישראל הקדושים נמשכים אל התורה. "מִשְׁכְּנֵי, אֶתְּ אֶתְּ אֶתְּ" (שה"ש א, ד). אתה רק מושך קצת, וכבר אנו רצים. איננו "נסחבים", אלא רצים אל הקדושה.

לכן, גם כשמזהירים את ישראל ואומרים להם: "כָּל הַנֶּגַע פְּהָר מוֹת יוֹמָת", וגם כשיש "קִלְת וּבְרָקִים וְעָנָן עַל הַהָר" (שמות יט, טז), הם לא נרתעים מלהתקרב אל ה'. עז רצונם להתקרב אל הקדושה, גם כשהדבר כרוך בסכנת נפשות. ממילא, צריך להזהיר אותם פעם נוספת, שלא יתקרבו אל הקודש.

גם לדורות זה גם כך. הרדב"ז דן על מנהג שהיה בדורו, שהיו אנשים שהיו עולים למקומות מסוימים בהר הבית, והרדב"ז מנסה להסביר את המנהג בכך, שסמכו על כמה ספקות שיש בענין זה [לגבי אותם מקומות מסוימים בהר הבית], ו"תלו הדבר להקל, מרוב חשקתם לחזות בקדש" (עי' שו"ת הרדב"ז ח"ב סי' תרצ"א). [אע"פ שלדעת הרדב"ז אין ראוי להקל בספקות אלו - כפי שהורה לשואל, שלא להקל בזה - ובחלק מן המקומות שהיו נכנסים אליהם אסר הרדב"ז בו דאי להכנס אליהם, כי לגביהם אין שום ספק שאפשר לסמוך עליו (עי' שם בסוף התשובה)]. כי ישראל מטבעם נמשכים אל הקדושה, וקשה להם שלא להתקרב אליה, גם כשיש סכנה בדבר - סכנת מיתה בעולם הזה, או סכנת מיתה וכתת בעולם הבא.

המשיכה של ישראל אל הקדושה למרות הסכנה -

מורשה מיעקב אבינו

אותו רצון עז של ישראל להתקרב אל הקדושה, גם כשיש סכנה בדבר - מורשה היא לנו מיעקב אבינו, כפי שרואים בפרשת תולדות: מיד אחרי שמבקש עשו מיעקב, "הֲלֹעֵיטִי נָא מִן הָאֵדָם הָאֵדָם הָאֵדָם הָאֵדָם" (בראשית כה, ל), אומר יעקב לעשו: "מִכְּרָה כִּיֹּם אָתְּ בְּכִרְתְּךָ לִי" (שם, לא). למה זקוק יעקב לבכורה? מה אכפת לו שנולד כמה דקות אחרי עשו? - מפני שעד שלא הוקם המשכן, היתה עבודת הקרבנות נעשית ע"י הבכורות (ובחיים קטו, ב). וכיון שעשו הרשע לא מתאים להיות כהן לה', מבקש יעקב מעשו למכור לו את הבכורה, כדי שיעקב יהיה הכהן, והוא יקריב את הקרבנות.

שואל עשו: "מה טיבה של עבודה זו?" (רש"י בראשית כה, לב) מה עלול אני להפסיד כאן? מסביר לו יעקב: "כמה אזהרות ועונשין ומיתות תלויין בה, כאותה ששנינו: 'אֵלֹהֵי הַשָּׁמַיִם, שתויי יין ופרועי ראש' (סנה' פג, א). אמר עשו: אני הולך למות על ידה! אם כן מה חפץ לי בה?" (רש"י בראשית שם) - אינני רוצה

יהודי אחד שאל אותי פעם, עד איזה גיל הוא חייב ללמוד תורה. אמרתי לו: משה רבינו חי מאה ועשרים שנה, ולמד תורה עד יומו האחרון. ממילא, אם גם אתה תעשה כך, תלמד עד מאה ועשרים שנה, ותדע כל מה שמשה רבינו ידע - תוכל כבר להפסיק ללמוד. אבל כל עוד לא יודעים את כל מה שמשה רבינו ידע, צריך ללמוד. אנו ב"ה לומדים, אבל לדעת את התורה כמו משה איננו יודעים, וגם למאה ועשרים שנה עוד לא הגענו. לכן צריכים לקוות שבע"ה נוכל עוד להמשיך ללמוד, להמשיך לעלות מעלה מעלה, ולדעת את כל חלקי התורה, ובעיקר מה שנוגע למעשה.

שואלים אותי לפעמים: למה צריך ללמוד דברים שאין לנו שייכות איתם? למשל, מי שגר בירושלים, שלא מצויים בה שוורים ופרות, למה שילמד "שור שנגח את הפרה"? התשובה לזה היא, שהשיבה צריכה להקנות לתלמידים את דרכי החשיבה. הכלים שבעזרתם נפסוק כל מיני שאלות, בהלכות שבת, בהלכות פסח, בהלכות תפילה ובכל הלכה אחרת. השיבה צריכה לתת את הכלים להתמודד עם השאלות. וחז"ל הרי אמרו, "הרוצה שיחכים - יעסוק בדיני ממונות" (ב"ב קעה, ב), שילמד סדר נזיקין. לכן חשוב ללמוד בישיבה מסכת בבא קמא. יש ישיבות שלומדים בהן מסכתות אחרות, וגם זה טוב, אבל גם מי שאין לו שור או פרה צריך ללמוד בבא קמא, כדי לרכוש את הכלים להגיע לחיי עולם. צריכים לנצל את הזכות הגדולה שה' נתן לנו, שבכל מלה ומלה של תורה אנו זוכים לחיי עולם. כבר דברנו, שיפה שעה אחת של קורת רוח בעוה"ב מכל חיי העוה"ז (אבות פ"ד מ"ז), והרי הכי הרבה עוה"ב יש בלימוד תורה, כי "תלמוד תורה כנגד כולם" (פאה פ"א מ"א). אנו לומדים שורה בגמרא, ברש"י, בתוספות - אין שיעור לשכר שאנו מקבלים על כך. אם היינו מקבלים דף חשבון מבית דין של מעלה, כמה זכויות נוספות לנו בכל יום עבור לימוד התורה שלנו, היינו "יוצאים מהכלים" מרוב התפעלות. ממילא, יש לנו הרבה מה לשמח ביום מתן תורה.

יהי רצון שנוכח לקבל את התורה בשמחה, ונזכה כולנו לעלות לרגל אל הר בית ה' בקדושה ובטהרה במהרה בימינו, אמן.

השיחה נערכה לפי הבנתו של העורך,
וכל טעות או חסרון (אם ישנם) יש לתלות בעורך בלבד.

ישיבות צריכים לשמוח בתורה, שהרי הם עיקר מקבלי התורה. אמנם גם אחרים לומדים תורה, ב"ה, וקובעים עיתים לתורה, אבל בני הישיבות שראשם ורובם בתורה, הם בודאי צריכים לשמוח בתורה, וביום מתן תורה.

רב יוסף הרי אמר על עצמו: "אי לא האי יומא דקא גרים, כמה יוסף איכא בשוקא!" (פסחים סח, ב) אלמלא יום זה שניתנה בו תורה, לא היה כל הבדל ביני ובין כל "יוסף" אחר שמסתובב השוק. הייתי סתם עוד יוסף אחד. אבל עכשיו, שניתנה תורה, אינני "סתם" יוסף, אלא "רב" יוסף. "שלמדתי תורה ונתרוממתי" (רש"י שם). כל אחד מאיתנו צריך להרגיש את ההרגשה הזו ביום מתן תורה, שאלמלא מתן תורה לא היה לנו היחוד שלנו. לומדי התורה צריכים להכיר בכך שהם העידית של עם ישראל. כמה גדולה הזכות שלנו, שזכינו לשבת בישיבה וללמוד תורה. דבר זה צריך לתת לנו דחף להתעלות הלאה, בכל שנה ושנה. שמתן תורה של השנה לא יהיה כמו מתן תורה של השנה שעברה. שנהרגיש עליה משנה לשנה. וצריך לדעת שבאמת עולים. גם אם מישוהו לא מרגיש שהוא עולה, ולא מרגיש שהוא מתקדם, הוא צריך לדעת שכל מלה שהוא לומד בגמרא, או ברש"י או בתוספות, זו התקדמות, גם אם לא תמיד מרגישים את זה. הוא חושב שהוא דורך במקום ולא מתקדם, וזה לא נכון. ברוחניות אין דריכה במקום. אנו עולים מעלה מעלה ברוחניות. צריך לשמוח ביום מתן תורה שזכינו להיות בני ישיבה הלומדים את התורה, ובע"ה אנו גם מקיימים את התורה. כמובן, שהלימוד צריך להיות על מנת לקיים. אנו מתכוונים בע"ה גם לקיים מה שלומדים.

אמנם חז"ל אמרו, שתלמיד חכם שגגתו עולה זדון (ב"מ לג, ב), לעומת עמי הארץ, שזדונות נעשות להם כשגגות (שם), כי תלמיד חכם, גם אם הוא שוגג, אם היה מתעמק יותר היה מבין ויודע את הדין הנכון. לעומת זה, עם הארץ, גם כשהוא מבין, הוא לא מפנים כל כך כמה חמורה העבירה במזיד, ממילא גם הזדון שלו הוא קצת שגגה. ובכל זאת כדאי להיות תלמיד חכם, ולא עם הארץ. כל הסיכונים כדאיים שבביל הזכות הגדולה, להיות תלמיד חכם. זה מה שיעקב אבינו לימד אותנו: לא ללכת בדרכו של עשו, שהוא כביכול "ירא שמים", ובורח מסיכונים, אלא להיות ירא שמים אמיתי, ירא שמים שגם אוהב ה' ורוצה להיות קרוב לה', להדבק בה', להבין מה ה' דיבר אלינו, מה ה' רוצה מאיתנו, לדעת כל מלה ומלה של תורה עד כמה שניתן. וכמובן, אין גבול לידענות.

1. ופירש רבינו בחיי (בפירושו שני), שמה שנאמר "אִישׁ עַל דָּגְלוֹ בְּ אֶתְתּוֹ וְכוּ", הוא מלשון תאוה, שנתאוה לדגלים, כמבואר במדרש.
2. ועי' במדרש (במדב"ר ב, י), מה ענינה של כל רוח, וכיצד ענין זה מתאים לאותם שבטים החונים שם. ועי' גם בשל"ה ("תורה אור" על פרשת במדבר, אות ז) שהארץ בזה הרבה.
3. וכן כתב גם ה"פני יהושע" (קדושין ל, א): "כל אות מאותיות התורה יש לה שתי בחינות קדושות ממש, ענין הכתיבה שנכתב באצבע אלקים, וענין קדושת הקריאה שדיבר הקב"ה עם משה... ואמרינן נמי יש אֵם למקרא ויש אֵם למסורת... וא"כ שפיר מצינן למימר שעולין ס' ריבוא, ל"א ריבוא דכתיבין, וכ"ט דקריין, וכמה אותיות לרוב שאין ניכרין כלל במבטא, ואין בהן אלא בחינת כתיבה, כאותיות הַיּוֹ"ן וְאֶלְפִי"ן שבאמצע התיבה והנחה, כן נראה לי נכון בעז"ה, ואם שגיתי - אתי תלין, וה' הטוב יכפר בעדי".
4. על אותו אדם שהיה אומר "דינו דיני" לא נאמר בגמרא ש"בדקו ומצאו" שמוצאו משבט דן, אלא מיד החליטו עליו כן. לעומת זאת, אותו אדם שהיה משבח את המגורים על שפת הים, לא החליטו מיד שמוצאו משבט זבולון, אלא "בדקו ומצאו" שמוצאו משבט זבולון. ואמר ה"אבני נזר", שזהו מפני שגם על שבט אֶשֶׁר נאמר "אֶשֶׁר יֵשֶׁב לְחוּף יַמִּים" (שופטים ה, יז), ועל כן היה צריך לבדוק, האם מוצאו של אדם זה הוא משבט זבולון או משבט אשר ("אנא עבדא" עמ' 39).
5. על אהרן.
6. רש"י: "עליכם אני מטיל עונש הזרים שיחטאו בעסקי הדברים המקודשים המסורים לכם... אתם תשבו ותזהירו על כל זר הבא ליגע".
7. "עליונים ששו ותחתונים עֲלִזוּ בקבלת תורה הכתובה מסיני, תואר כלה מאד נתעלה בקבלת יום זה עשרת הדברים".